

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้ถึงเงื่อนไข หลักเกณฑ์และวิธีการที่จะค้นหาหาข้อเท็จจริงที่ได้เกิดขึ้นในทางอรรถคดี ออกมาให้ได้โดยใช้พยานหลักฐานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้พิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในคดีที่คู่ความพิพาทกัน ได้อย่างถูกต้องมากที่สุด

ดังนั้น กฎหมายลักษณะพยานจึงมีบทบาทสำคัญอยู่ที่การรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งคู่ความในคดีจะต้องนำเสนอพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณา เพื่อมุ่งที่จะพิสูจน์ความจริง ของข้อกล่าวอ้าง ของคู่ความแต่ละฝ่าย ให้ปรากฏต่อศาลโดยต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกฎหมาย อันว่าด้วยการสืบพยาน¹ ส่วนการที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ในการประกอบการวินิจฉัยคดีศาลก็ต้องมีขั้นตอน ของการตรวจสอบพยานหลักฐาน เพื่อจะวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานอย่างใดรับฟังได้ หรือรับฟังไม่ได้ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นศาล ของระบบกฎหมายใด ก็จะต้องมีขั้นตอนของการตรวจสอบพยานหลักฐาน และจะรับฟังเฉพาะ พยานหลักฐานที่มีคุณค่า พยานหลักฐานที่ไม่มีคุณค่าน่าเชื่อถือ ในการรับฟัง ศาลก็ย่อมปฏิเสธไม่ยอมรับพยานหลักฐานนั้นไว้ แต่การที่ศาลจะมีคำสั่งว่าพยานหลักฐานอย่างใดรับฟังได้ หรือรับฟังไม่ได้ก็ขึ้นอยู่กับระบบ วิธีพิจารณาความของแต่ละระบบ แต่ละประเทศด้วยว่ามีหลักเกณฑ์ ของการไม่ยอมรับฟัง พยานหลักฐานนั้น ๆ อย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 วางหลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐานไว้ดังนี้ " พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือ บริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจมีคำมั่นสัญญา ฐู่ ใ้ญ่ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน"

โดยบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะพยาน ในภาคพื้นยุโรป และในระบบคอมมอนลอว์ มีข้อแตกต่างกันอย่างมาก กล่าวคือ ในระบบภาคพื้นยุโรปนั้น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานมีการยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลยพินิจ ได้มาก เนื่องจาก มีระบบวิธีพิจารณาแบบได้ส่วน ซึ่งศาลต้องทำหน้าที่ค้นหาความจริง ดังนั้นบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะพยาน จึงไม่มีใครมีกฎเกณฑ์เคร่งครัดตายตัว ซึ่งแตกต่างกับระบบคอมมอนลอว์ ที่จะมีหลักเกณฑ์การรับฟัง หรือไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เคร่งครัดกว่ามาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะในระบบคอมมอนลอว์ การพิจารณาคดีอาญา ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินปัญหาข้อเท็จจริง คือคณะลูกขุน (jury) ซึ่งเป็นคนธรรมดาสามัญไม่ใช่เนกกฎหมาย ดังนั้น กฎหมายลักษณะพยาน จึงต้องวางหลักเกณฑ์เคร่งครัด ไม่ให้คู่ความนำพยานประเภทที่ไม่มีคุณค่าเกี่ยวกับการ พิสูจน์ความจริง แต่มีคุณค่าในด้านจิตวิทยาเพื่อชักจูงใจ คณะลูกขุนให้เชวออกจากประเด็นแห่งคดีมาสืบ ศาลจึงต้องวินิจฉัยเสียแต่เริ่มแรกว่า พยานหลักฐานใดจะให้นำเข้าสืบต่อหน้าคณะลูกขุนได้ ดังนั้นพยานที่รับฟังไม่ได้ จึงไม่มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการพิจารณาต่อหน้าคณะลูกขุนได้เลย ส่วนในระบบของประเทศไทยนั้น การค้นหาความจริงก็จะแตกต่างจากทั้งสองระบบ โดยหลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐานนั้น เมื่อคู่ความกล่าวอ้างและก่อนนำพยานหลักฐานเข้าสืบ ศาลจะต้องมีการวินิจฉัยตามกฎเกณฑ์ของกฎหมายลักษณะพยานว่า พยานหลักฐานใดที่จะนำเข้าสืบได้หรือนำเข้าสืบไม่ได้ แต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ ศาลมีแนวโน้มที่จะอนุญาตให้มีการสืบพยานทั้งหมดไปก่อน ไม่ว่าจะ เป็นพยานที่รับฟังได้หรือไม่ แล้วจึงไปวินิจฉัยในตอนทำคำพิพากษาอีกทีหนึ่งว่า จะรับฟังพยานหลักฐานชั้นใด และไม่รับฟังพยานหลักฐานชั้นใด² แต่เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐานของศาลแล้ว ผู้เขียนพบว่า ศาลไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์มากนัก โดยมีการวินิจฉัยคดีรวมการรับฟัง กับการชี้แนะพยานหลักฐานเข้าด้วยกัน ทำนองว่าพยานหลักฐานโจทก์ไม่เพียงพอที่จะรับฟังลงโทษจำเลยได้ ซึ่งไม่ได้ชี้ชัดว่า พยานหลักฐานอย่างไรรับฟังได้ หรือพยานหลักฐานอย่างไร รับฟังไม่ได้ จึงทำให้หลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาสับสน ไม่มีความชัดเจนแน่นอนเพียงพอที่จะทำให้ ผู้ดำเนินคดีทราบแนวทางปฏิบัติได้ และหลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐาน จึงไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจึงเห็นสมควรศึกษาว่า การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา ควรจะจัดให้มีขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐาน โดยศาล

² เข็มชัย ชุตินวงศ์, "กฎเกณฑ์ของพยานหลักฐานสำหรับศาลสหรัฐ", อัยการนิเทศ เล่ม 45 ฉบับที่ 4 (2526), หน้า 513.

ก่อนการพิจารณาคดี ได้หรือไม่ และควรมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะกลั่นกรองพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก่อนการพิจารณา และจะรับเฉพาะพยานหลักฐานที่รับฟังได้ เข้าสู่การพิจารณาของศาล อันจะทำให้การรับฟังพยานหลักฐานมีความชัดเจน แน่นนอน และมีแนวปฏิบัติที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน แต่การที่จะจัดให้มีขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการพิจารณา ก็จะต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาของการนำมาใช้ อีกทั้งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของระบบวิธีพิจารณาความของไทยที่มีอยู่ทั้งหมดด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเป็นการพิจารณาถึงโครงสร้างของกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หลักเกณฑ์หรือ ขั้นตอนของการรับฟังพยานหลักฐาน ว่ามีความเหมาะสมสามารถใช้อำนวยต่อการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลได้เพียงใด
2. เพื่อพิจารณาศึกษาถึงหลักเกณฑ์ขั้นตอนของการตรวจสอบพยานหลักฐาน โดยศาลก่อนการพิจารณาคดีอาญาในระบบกฎหมายที่มีอยู่เพื่อนำมาปรับใช้กับระบบของประเทศไทย
3. เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการรับฟังพยานหลักฐาน และการตรวจสอบพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก่อน การพิจารณาของศาล โดยให้มีหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่ชัดเจน และเป็นไปในแนวเดียวกันทั้งระบบ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ และขั้นตอนในการตรวจสอบพยานหลักฐานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ามีประสิทธิภาพดี หรือมีข้อบกพร่องอย่างไร แล้วนำผลสรุปจากการวิจัย ตลอดจนกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ ที่ดีของต่างประเทศ เกี่ยวกับหลักกฎหมายในเรื่องนี้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานโดยศาลก่อนการพิจารณาคดีอาญา และศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานให้มีกฎเกณฑ์ และมีประสิทธิภาพในการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานในศาลขึ้นต้นอย่างแท้จริง และทำให้หลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐานได้รับการพัฒนาซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อขบวนการยุติธรรมต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในลักษณะวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) มีการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ตำรา บทความ การสัมภาษณ์นักกฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ ฯลฯ ศึกษาข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อบรรลุผลแห่งการได้ข้อสรุปสุดท้ายต่อไป

5. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นั้น ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานโดยศาลก่อนการพิจารณาคดีอาญา ทั้งนี้โดยขอบเขตของการวิจัยนั้น จำกัดการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยไม่รวมถึงคดีแพ่ง และปัญหาอุปสรรคในการกำหนดขั้นตอนวิธีการตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการพิจารณา อีกทั้งศึกษาถึงปัญหาของพยานหลักฐาน ที่รับฟังไม่ได้ เพื่อมุ่งหาหลักเกณฑ์และวิธีการที่ถูกต้องนำมาปรับปรุงใช้ให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย